СТРЕЛЕЦЪ

СЕДМИЧНИКЪ ЗА ЛИТЕРАТУРЕНЪ, ХУДОЖЕСТВЕНЪ И КУЛТУРЕНЪ ЖИВОТЪ

АБОНАМЕНТЪ. ЗА ГОДИНА 150 ЛВ., ЗА 6 МЕС. 80 ЛВ., ЗА 3 МЕС. 40 ЛВ. • ЗА ЧУЖБИНА · ЗА ГОД. 200. ЗА 6 МЕС. 120. 3 МЕС. 70 ЛВ. • ЗА УЧИТЕЛИ И УЧАЩИ СЕ: 140. 70 и 35 ЛВ.

3

Редактори: Проф. К. ГЪЛЖБОВЪ и ЧАВДАРЪ МУТАФОВЪ
БРОЙ 4 ЛВ. • СОФИЯ. 21. IV. 1927 г.

ИЗДАВА: КНИГОИЗДАТЕЛСТВО И ПЕЧАТНИЦА „РОДОПИ" НА ТОДОРЪ Л. КЛИСАРОВЪ • СОФИЯ. Ц. САМУИЛЪ. 50. ТЕЛЕФОНЪ 575 • ВСИЧКО СЕ ИЗПРАЩА на ГОРНИЯ АДРЕСЪ

Въздържателното движение у насъ

Наскоро младежкото въздържателно дружество ще има конгресъ. По този поводъ ще кажемъ нѣколко думи за въздържателното движение у насъ. То се разраства отъ година на година и не ще бжде далечъ времето, когато ще обхване всички слоеве; не само интелигенцията, която, както навсѣкжде, тъй и у насъ пое борбата срещу алкохолизма и другитѣ неджзи, разстройващи здравето на отдѣлния индивидъ и създаващи прѣко или косвено редица обществени злини. До голѣмата война въздържателното движение бѣше у насъ по-слабо — то се развои презъ последнитѣ години и трѣбва да бжде отбелязано като културно явление отъ първостепенно значение, защото културата на една страна не се крие само въ нейната наука, поезия, живопись, театъръ, музика, но и въ движенията, целящи да подготвятъ почва за бждна културна работа. А тъкмо такава почва подготвя въздържателното движение, защото културна работа може да върши само едно здраво поколѣние. На нашия закъснялъ народъ предстои тежка задача: да изравни своето културно ниво съ нивото на другитѣ изпреднали го народи и тази цель ще бжде постигната отъ насъ и нашитѣ деца и внуци, ала ние нищо не бихме могли да направимъ, ако не запазимъ себе си здрави, като предпазимъ по такъвъ начинъ и бждещитѣ поколѣния отъ наследствени неджзи. Това е проста истина, ала проститѣ истини се забравятъ найчесто и трѣбва да бждатъ напомняни. Не могатъ хора съ отровени мозъци да бждатъ творци на култура — културата е рожба на здраво тѣло и здравъ духъ, което се вижда и отъ историята. Съ тѣлесното и духовно израждане е настжпвало винаги и културно израждане.

Ние българитѣ се намираме въ най-незавидно положение измежду всички победени народи: тежатъ на гърба ни тежки репарации, които може би никога не ще бждатъ опростени, имаме страна, която въ повисока мѣра, отколкото всѣка друга европейска страна, се нуждае отъ пжтища, канали, желѣзници, електризация, мостове, предстои ни значи работа, тежка упорита работа, ако искаме да подобримъ живота си. Е добре, ще можемъ ли да изнесемъ на плещитѣ си тази работа, ако различнитѣ неджзи, срещу които се бори въздържателното движение, продължаватъ да се ширятъ, да тровятъ тѣлото ни, да помрачаватъ разсждъка ни, да парализиратъ волята ни? Разбира се, не! Здрави — и тѣломъ и духомъ здрави хора изисква работата, която ни предстои като народъ, а такива хора ще имаме, само ако бждемъ въздържатели.

Мина времето, когато младежьта се въодушевяваше отъ веселото бохемство съ чаша въ ржка. Сега тя носи съзнанието за голѣмитѣ културни и практически задачи на нашия победенъ, премазанъ, нещастенъ народъ, има и вѣрна представа за онова, което трѣбва да бждемъ, за да разрешимъ тѣзи задачи. Ето защо, въздържателното движение не е само движение, произтичащо отъ повелитѣ на медицината и хигиената, които ни учатъ какви разрушения извършватъ различнитѣ отрови върху нашето тѣло и нашия духъ — то е и движение, имащо своитѣ корени дълбоко въ съзнанието за тия голѣми задачи, и затова може да се каже, че неговото разрастване е въ висока степень мѣрило за разрастването на нашия стремежъ къмъ културна и практическа работа, идеща да подобри положението ни като народъ.

Азъ зная много добре, че тази моя статия нѣма да хареса на нѣкои младежи, живѣящи още съ споменатото бохемско въодушевение — че може дори да ме нарекатъ човѣкъ съ „филистерски" духъ. Ала това не измѣня съ нищо нѣщата. Проститѣ истини ще продължаватъ да бждатъ истини.

К. Гължбовъ

Гравюра на дърво — *ВАСИЛЪ ЗАХАРИЕВЪ*

Ценителтъ на хубавото

великденска гротеска

Господинътъ съ художествената съвесть се върна веднага въ кжщи, намѣри револвера си и уби на мѣсто три мухи, сне гуменитѣ си ржкавели и веднага започна да настройва мандолината си, после изсвири Цвѣте мило и скжса кордата соль, очисти зжбитѣ си съ перцето, нѣкой му бѣше казалъ, че е излѣзълъ Сватбениятъ маршъ отъ Вагнеръ за две мандолини, помисли за удобствата на физхармониката при турскитѣ маанета, ала понеже държеше за народнитѣ пѣсни, запѣ на четвъртъ тонъ увода отъ Момиче малъкъ дяволо, който продължаваше понататъкъ въ гласоветѣ на византийското пѣене: така той изпѣ нѣколко строфи на втори, пети и осми гласъ, и утоли завинаги музикалния си гладъ. — Ала измжченъ отъ толкова музикална съвесть, той почувствувв умора и замечта за електрическото преимущество на радиото, докато накрая настжпи опашката на котката.

Последното събитие смути цивилизования: той видѣ електричеството още веднажъ въ зеницитѣ на подвижния си музикаленъ магазинъ на четири крака; това го възвърна къмъ действителностьта и той започна да анализира нѣщата:

— И все пакъ, орѣховата сѣнка съ съпроводъ на китара, при печено агне, е тъкмо моятъ вкусъ: Наполеоновиятъ маршъ, напримѣръ. А зимно време Солвейгъ при печката, следъ печено свинско. Може би още и пияното — какъ се казваше: Соня, Соня, или графиня Марица . . .

— Тогава, привлечени отъ толкова музикални идеи, баналноститѣ дойдоха и насѣдаха наоколо, дойде лошиятъ вкусъ и седна до безвкусието, като поздрави почтително; ето българинътъ, каза той, който се грижи за запазването на нашето безсмъртие: какво гостоприемство! На западъ отдавна сж изнамѣрили толкова школи и течения, заедно съ пневматическия изсмуквачъ и автоматичната дезинфекция, ала нашитѣ идеи едва тукъ оцѣляватъ, за да добиятъ своето пълно и последно въплътяване: вижте само тая колекция отъ Котарбински въ телена рамка, обшита съ пашкули; погледнете литографиитѣ съ тѣзи ангелчета, Райна княгиня и лъва; а господарьтъ тукъ, който е билъ ученикъ въ пети класъ отъ гимназията, е оставилъ тукъ всичкитѣ си дарби въ тази рисунка съ креда, представяща профила на Мария Антоанета, съ разплетена коса и дантелена шапчица. Но защо да

говоря: пирографираните чашки за ракия и изрѣзаната съ трионче мастилница говорятъ повече отъ менъ; кривъ ли съмъ азъ за този антикваренъ магазинъ отъ рѣдкости, съ които този интелигентъ украсява кжщата си, както хилядитѣ като него. И ето тукъ дохаждаме до най-важния пунктъ: какъвъ е вкусътъ на широката публика?

— Не, каза единъ гласъ, това бѣ заякътъ, ала никой не обърна внимание на него; но заякътъ не се смути и продължи съ великденския си гласъ: той спи сега, меценатътъ, и сънува себе си съ червено яйце въ ржка, едничкото декоративно украшение, което го възвръща къмъ потуритѣ на бащитѣ му; ала въ последния моментъ той си мисли: дали въ яйцето нѣма скрити ментови захарчета? — Или, може би, яйце съ музика, непременно отъ Шопенъ! — Яйце съ шоколадъ, кисело млѣко съ захарь, козунакъ съ мармеладъ!... Ахъ горко ми!!!

Тукъ заякътъ замлъква, гоститѣ се склонятъ по-близо до безгрижния ценитель, вънъ звъни Христосъ Воскресе! — колко е хубаво изкуството, какъ тихо се разтваря небето, извито въ сребърни дискове.

Внезапно ценительтъ се събужда: той търси очилата си, после започва да брои небето: тридесеть сребърни диска, тридесеть сребърника:

— Толкова струва и новата ми великденска шапка, последна мода, съ бутонче, изобразяваще пейзажъ отъ Айвазовски. — Това се казва изкуство!

Чавдаръ Мутафовъ

БЕЗУМИЕТО

Всичко онова, което наричаме култура и въ което всѣки мигъ намира своята неумираща твърдь: единството на претворенитѣ форми на непосрѣдния и субективенъ животъ, тъй както тѣ се явяватъ главно въ изкуството и философията, се корени въ една дейность, която стои надъ всички норми на разсждъка и която поради това е необяснима и тайна. Тази дейность всжщность не е никаква дейность, защото тя нѣма никакъвъ законъ и никакъвъ организъмъ. Тя е море и музика. Тя изпламва въ първитѣ багри на пролѣтьта, плъзва се въ жилитѣ на звѣра и злака, извива се къмъ небето, движи слънцето, докато блѣсне и падне като гръмъ. Тя носи времето на своитѣ вълни, прави отъ нищото космосъ, отъ космоса нищо, съединява и примирява конечното съ безкрая, битието съ хаоса, обручава тишината съ бурята. Това е безумието. И колкото и рационализиранъ да е човѣшкия духъ, колкото и отвлечени да сж формитѣ, въ които той заключва живата действителность, никога то не престава да клокочи въ глжбинитѣ на душата, да я откжсва отъ видимитѣ нѣща и да я възземa къмъ съзерцание и танцъ. Безумието е началото и края на творчеството, на духа, неговата възторжность и неговата абсолютность. То иде, за да освети битието, за да го избави отъ границитѣ на тленното. Човѣкътъ на безумието е едно велико зрелище! Той не е човѣкъ, а една бездна отъ символични хали. Въ неговитѣ очи се сплитатъ багритѣ на пустинята и рая, той живѣе метафизиченъ животъ, той е божество.

И ако въ една култура сж пресъхнали всички струи на безумието, ако то е станало законъ или форма, тогава тая култура е обречена на гибель. Сжщото и за отдѣлния човѣкъ. Който не танцува и не пѣе, обграденъ отъ огъня на своята самотность, който не може да преодолява деня, да се издигне надъ обикновеното, за да отдаде сърдцето си на вѣтроветѣ и бѣса, — той нѣма демонъ, нѣма сждба, нѣма трагически знакъ, а представя нѣкакво мъртво сжщество, въ чиито жили не тече свѣтлина и кръвь.

И ако нашиятъ народъ не е смогналъ още да живѣе метафизично, т. е. да създаде своя философска наука, мистиката на своя творчески еросъ и своето изкуство — то това показва, че въ него още не е блѣснала мълнията на безумието, че той тепърва ще чака нейната весть. Създаването на една култура, въ която да се отрази първичното у българския народъ въ западна одежда и духовность, — това е задачата на нова България. Нейното осжществяване ще означава прояснението на българския духъ.

Погледнете шествието на мъртвацитѣ, които безпомощно кръстосватъ днесъ земята на грядущия български народъ!

Какво търсятъ тѣзи хора? Не виждатъ ли, че сж изхвърлени на брѣга на времето, което бучи възъ тѣхъ и ги зарива съ праховетѣ на миналото? Безжизнени и отровени — защо сами не затворятъ своитѣ очи? Има ли поне малко шеметъ въ тѣхното слово? Тѣ не любятъ, не пѣятъ, не зовятъ, не очакватъ нищо друго, освенъ погребението на своя гаснещъ интелектъ. Нека сами замлъкнатъ. Нека се вслушатъ въ шъпота на новитѣ и младитѣ, които носятъ новото небе на България. Мъртвецътъ си е мъртвецъ и никаква цѣлувка не може да го съживи. Остава само времето, което го прегазва въ своя маршъ къмъ бждащето и разбулва хоризонта на нови свѣтове. Само възторгътъ осветява живота. Нѣма нищо по-смѣшно отъ единъ упоенъ разсждъкъ! Но нѣма нищо по-мощно отъ единъ вдъхновенъ юношъ! Такива юноши у насъ сж шепа, но тѣ носятъ знакъ и тѣхния животъ е символъ. Да чакаме бждащето, заслушани въ кипежа на пролѣтьта, която иде на слънчеви коне!

Янко Яневъ

ИЗКУСТВОТО

Сжщностьта на изкуството, казва Конрадъ Ланге, е съзнателната самоизмама. Изкуството е илюзия. Но тази илюзия обогатява живота ни съ нови преживявания. И затова се поддаваме на нейното въздействие. Поддаваме се съзнателно безъ да забравяме, че имаме работа съ илюзия. Изкуството, следователно се отличава отъ обикновената самоизмама. Изкуството не е лъжа, както искатъ да го представятъ нѣкои естети.

Но въ състояние ли е изкуството да ни обогати съ нови преживявания? Нима то не е едно „вживяване" едно „пренасяне" на собственитѣ ни преживявания върху естетическитѣ обекти? Естетическата теория за вживяването днесъ се ползува съ особена популярность. „Преди да се поддадемъ на илюзията, за която ни говори Ланге, казватъ представителитѣ на тази теория, ние сме вложили свои собствени преживявания въ естетическия обектъ, ние сме го оживили съ своята собствена душа, ние чувствуваме, че въ него е скрита нѣкаква близка намъ истина: това е истината на собственитѣ ни преживявания, превъплотени въ чужди намъ образи и освободени отъ своя практически колоритъ".

Но какъвъ е смисълътъ на това превъплощаване въ чужди образи? Ако задачата на изкуството е да ни отдѣли отъ себе си, за да ни повърне следъ това отново къмъ себе си, то би било единъ безполезенъ кржговратъ, една праздна игра на въображението ни. Отгде произтича вѣрата ни въ културната стойность на изкуството? На този въпросъ отговаря Бродеръ Христиансенъ въ своята „Философия на изкуството". Задачата на изкуството, споредъ Христиансенъ, е да ни приближи къмъ ония наши преживявания, които оставатъ незабелязани срѣдъ грижитѣ на всѣкидневния ни животъ, да начертае пжтя къмъ дълбочинитѣ на собствената ни индивидуалность.

Христиансенъ докосва проблемата за безсъзнателното, но я развива съ помощьта на традиционнитѣ философски термини. „Незабележимитѣ въ всѣкидневния ни животъ влечения", които се явяватъ при естетическото възприемане на художественитѣ произведения, за Христиансена сж изразъ на ед нъ „метафизически" миръ, който лежи зад нѣщата и понятията ни за тѣхъ. Наистина, този метафизически миръ, споредъ Христиансена, е даденъ чрезъ опита (въ противоположность на традиционното схващане на метафизическата действителность), но той изпъква само въ известни моменти отъ нашия животъ. Едни отъ тия моменти, сж естетическитѣ ни преживявания.

Откриването на метафизичното характеризира и самото художествено творчество. Художникътъ твори не само за другитѣ, но и за себе си. Въ творческия процесъ намира изразъ стремежътъ на художника да разкри „онази часть отъ своя вжтрешенъ животъ, която жадува за откровение". Изкуството, следователно, показва пжтя на човѣка къмъ самия себе, то е самооткровение на абсолютното. Изкуството въ сжщность е единъ призракъ, едно подобие на действителностьта. Този призракъ, обаче, ни поставя предъ нашия истински ликъ. Лъжата е необходима, за да разкриемъ „безъ лъжа" нашето собствено сжщество.

Единъ отъ представителитѣ на теорията, която схваща изкуството като едно срѣдство за вдълбочаване въ собствената ни индивидуалность е и известниятъ френски философъ Анри Бергсонъ. Изкуството, споредъ Бергсона е една отъ формитѣ на непосрѣдното познание. „Между природата и насъ, казва той, ахъ, какво казвамъ азъ: между насъ и нашето собствено съзнание има единъ вуалъ, който е дебелъ за обикновенитѣ хора, но лекъ и дори прозиренъ за художника и поета". Задачата на изкуството е да ни постави въ непосрѣдно общение съ това, което е

ХУАНА БЕЗУМНА

Въ заспалата, снѣжна равнина се люлѣе тъмно видение. Вълцитѣ бѣгатъ настръхнали и смутени. Тжжниятъ имъ вой замръзва въ синия въздухъ. Конници ги разгонватъ и правятъ пжть.

Тъмното видение расте, расте. Кралицата пжтува.

Презъ заскрежени поля и снѣжни планини, презъ заледени рѣки и заспали селища, Кралица Хуана пжтува. Съ широко разтворени очи и замръзналъ погледъ. На кжде? До кога? Никой не знае.

Въ далечината се мѣрва селище, потънало въ преспи. Камбаната на малката черква отронва тревожни призиви. Шествието спира. Тълпи народъ плахо се трупатъ наоколо. Нѣкои жени се прекръстватъ, обзети отъ суевѣренъ ужасъ. Мжжетѣ гледатъ съ отворени уста и вкамененъ погледъ, свалятъ шапка и пакъ плахо се озъртатъ. Не е ли това тѣхната кралица Хуана?

Кралицата е мълчалива и замислена. Ржцетѣ ѝ леко треперятъ. Чернитѣ коне тропатъ гнѣвно съ кракъ. Всички чакатъ. Може би тукъ най-после ще починатъ. Изведнъжъ тя скача, извиква, показва съ пръстъ. Всички се обръщатъ. Ето тамъ — синитѣ очи на донна Изабела, синитѣ очи на донна Изабела! Тълпата плахо се размърдва, едно момиче закрива главата си съ шалъ и изчезва. Кралицата трепери цѣла, завтича се при ковчега, въ който лежи мъртвиятъ краль, пада на колѣне и скланя глава до кадифената му покривка. Следъ това се качва въ колата си. Шествието потегля отново и изчезва въ снѣжната виелица. Где отиватъ? Никой не знае. Нѣкои жени заплакватъ. Мжжетѣ дълго гледатъ удивени и мрачни.

*

Първиятъ безуменъ пламъкъ обгори душата ѝ още презъ врѣме на сватбата. Нѣкаква малка братовчедка, палава като пролѣтенъ вѣтъръ. Детето е много весело, казваха всички. Следъ два дни Хуана заповѣда: малката братовчедка да замине веднага за бащиния си замъкъ.

А после цѣлиятъ ѝ животъ се превърна въ безкрайна верига отъ горчиви дни. Нѣмаше радость за кралица Хуана. Да можеше, би извадила очитѣ на всички жени, които се втренчваха въ благородната красота на Филипа Хубави. А хубавъ бѣ — като архангелъ —, можеше ли да го не гледатъ?

Тя позна всички страдания на съмнението. О, да знаеше, че той обича друга! Тогава би ѝ олекнало. Но тя напраздно се мжчеше да намѣри нѣкаква измѣна. Филипъ я обичаше. И това бѣ страшно. Той наистина я обичаше. Кой бѣ хвърлилъ въ кръвьта ѝ безмилостната отрова на ревностьта?

Да можеше, би го затворила нѣкжде далече отъ очитѣ на свѣта, отъ измамнитѣ усмивки на женитѣ, отъ невидимитѣ мрежи на неизвестни съперници. Каква полза, че я обича? Хуана знаеше, че отъ всѣкжде я дебне невѣрность. И ако днесъ не се бѣше случило още нищо, отгде бѣ сигурна за утре? Гжста мрежа отъ съблазнь се сплиташе около хубавия краль. Нито единъ часъ нѣмаше покой Хуана: на ловъ, на трапезата, въ черква — тя виждаше само стотици блѣскави погледи устремени къмъ любимия, стотици гъвкави тъмнозлатни тѣла, протегнати въ нѣма ласка. Веднъжъ хвана писмо. Съдържаше любовни признания, а бѣше написано отъ най-скжпата ѝ приятелка. Тогава почна да се страхува отъ стжпкитѣ, които отекватъ край стаитѣ му, отъ въздуха, който докосва одеждитѣ му, отъ вѣтъра който милва лицето му, отъ звездитѣ, които цѣлуватъ леглото му. Отровата бавно я разяждаше.

Понѣкога ѝ се искаше съ две ржце да изтръгне пламтящия рубинъ, който изгаряше гърдитѣ ѝ: да може да склони умореното си чело въ хладината на мраморитѣ — завинаги, завинаги..... Но смѣеше ли Хуана да потърси утѣхата на покоя? Нали тогава — когато тя склопи завинаги клепки — всички ония ненавистни жени щѣха да го обградятъ и да ѝ го вематъ. Пламеннитѣ деца на Андалузия и свѣтлоокитѣ чуждоземки, гордитѣ Кастилски дворянки и мургавитѣ хубавици на Арагонъ. Можеше ли тогава Хуана да спи спокойно въ тишината на величествената гробница?

Ни въ живота, ни въ смъртьта имаше покой за Хуана.

Тогава тя потърси утѣха въ словото на Божиитѣ слуги, въ тежкитѣ държавни грижи, въ преданостьта къмъ децата. Но внезапно, когато наведѣше чело предъ Разпятието, или вземѣше въ ржка перо, за да подпише важни книжа, опасната мисъль бързо прекосяваше стаята, изправяше се предъ нея и я поглеждаше въ очитѣ. Тогава тя скачаше обезумѣла и го търсѣше. Не, не, при него не бѣше Другата. Не още... Полека-лека въ главата ѝ се заби опасна мисъль, неотстжпна и жестока като пламъкъ.

И когато една нощь видѣ тънката сѣнка на донна Изабела да трепти по стенитѣ, кралица Хуана напипа съ бавно и увѣрено движение скрития въ кадифеното ѝ елече кинжалъ. На уплашената девойка не каза нищо, не я погледна дори. Не попита, не поиска да узнае. Може би донна Изабела отиваше другаде. Но Хуана се боеше — или подозрението не е вѣрно?

Тогава тя се плъзна въ стаята му, зловѣща и величава, по лицето ѝ се гърчеше дивиятъ викъ на умразата и любовьта. Филипъ Хубави спѣше тихъ и прекрасенъ въ сѣнката на широкото си легло: на челото му трептѣше сребъренъ лжчъ. Тя протегна жадно ржце и леко погладиноситѣ му. Отъ отворения прозорецъ струеше кроткатa пѣсень на звездитѣ. Златенъ сърпъ косѣше облацитѣ. Градинитѣ излъхваха сладкото опиянение на зюмбюлитѣ, хиляди сини очи трепваха и угасваха, по гобелинитѣ играеха сѣнки, въ тъмносиния мракъ се люлѣеха златни мрежи...

Безумието избухна страшно и могжщо.

Три пжти заби Хуана кинжала си въ гърлото на краля. Следъ това го изтри въ кадифето на роклята си, отъ пръститѣ ѝ падаха тъмни, топли капки. Тя се усмихна. Вече никой не можеше да ѝ го вземе. Изсмѣ се високо. Никой, никой, никой! Безгранично щастие оведри душата ѝ. Почна да танцува и да пѣе. Вънъ, при вратата, се трупаха лица, бледи и разкривени. Тя извика гнѣвно. Никой нѣмаше да види вече сина на Максимилияна. Едно дете пристжпи къмъ нея. Невиннитѣ очи се дигнаха усмихнати. Бѣше малката инфанта Мария. Детето протегна ржце, но майката не го позна. Тогава донъ Карлосъ, по-голѣмиятъ, заплака.

*

Хуана замина съ ковчега, въ който лежеше трупътъ на Филипа, и съ нѣколцина приближени. Замина, за да търси мѣсто, гдето никой женски погледъ нѣма да докосне светинята ѝ. Презъ планини и рѣки, въ бури и дъждъ. Кралица Хуана пжтуваше и търсѣше покой...

Но нѣмаше покой за Хуана.

И мъртавъ, и мъртавъ искаха да ѝ го отнематъ. Мрачното шествие кръстосваше надлъжъ и на ширь испанската земя, тласкано отъ упоритата горесть на една кралица и на една любяща.

Толкозъ голѣма бѣ нейната любовь, че и животътъ и смъртьта скланяха смирено чела предъ нея.

Когато следъ половинъ вѣкъ стенитѣ на замъка Тордезиласъ приеха последния ѝ взоръ: той търсѣше Филипа Хубави.

Тази е историята за Хуана Безумна.

Ф. Попова-Мутафова

„задъ“ този вуалъ; съ други думи казано, да обхване душевното състояние „въ неговата първична чистота“.

Но какъ бихме могли да си обяснимъ обстоятелството, е много отъ великитѣ поети сж водѣли единъ твърде назадничавъ, твърде еснафски животъ? Отъ кжде сж вземали материала за своето художествено творчество; какъ сж могли да предадатъ тъй правдиво чувства, които сж били чужди на тѣхния животъ? Този въпросъ е главното възражение, което може да се направи срещу естетическата теория, която приема, че изкуството е срѣдство за вдълбочаване въ собствената ни индивидуалность. Бергсонъ отбива това възражение, като изтъква, че личностьта на поета би могла да се развие не само въ насоката, въ която се е развила, но така сжщо и въ много други насоки (ако би била при други условия на развитие). Поетътъ използува за своето изкуство всички възможности, предъ които е билъ поставенъ при своето развитие. Това, което той изразява въ своето изкуство, лежи „въ зародишно състояние“ въ неговата собствена натура.

Но каква е участьта на тия „зародишни състояния“? На животъ или на смърть сж призовани тѣ въ процеса на художественото творчество? На смърть! — отговарятъ представителитѣ на психоаналитическата естетика. Изкуството, казватъ тѣ, е срѣдство за освобождаване отъ потиснатитѣ афекти. Изкуството е предохранителна клапа, която предпазва художника отъ нервно разтройство. Изкуството е спонтанно самолѣчение.

Този възгледъ намира потвърждение въ множество признания на художници и поети. Но той не изразява сжщностьта на изкуството. Преди всичко, изкуството не винаги е срѣдство за освобождаване отъ потиснати афекти. Напримѣр: поезията на Рабиндранатъ Тагоре, стихотворенията на Христо Ботйова. Изкуството въ едни случаи атрофира, а въ други — култивира изразенитѣ влечения. Двойственото въздействие на изкуството е изразено особено ясно въ речьта на Ибсена предъ норвежкитѣ студенти на 10 септ. 1874 г.:

„Азъ влагахъ въ произведенията си това, което само мимолетно, въ най-хубавитѣ часове на моя животъ е освѣтлявало душата ми съ жива, ярка и хубава свѣтлина, това, което се издига надъ моето поседневно азъ. А азъ влагахъ това въ произведенията си, за да го закрепя за себе си, въ себе си. Но азъ възпроизвеждахъ и противоположното — това, което за вжтрешния погледъ се явява като нѣкаква утайка въ душата на съзерцателя. И внасяйки го въ произведенията си, азъ се очиствахъ отъ него, сякашъ се потапяхъ въ купела на обновлението и освобождението“.

Участьта на изразенитѣ чрезъ изкуството зародишни състояния отъ психиката на художника, следователно, е различна за различнитѣ случаи. Тя се обуславя не отъ естетическитѣ принципи, а отъ принципитѣ на цѣлокупния човѣшки животъ. Ибсенъ сравнява поезията съ единъ сждъ върху собственото си азъ. Вѣрното въ този възгледъ е, че изкуството съдействува на моралния контролъ, който упражняваме върху себе си. Но задачата на изкуството все пакъ остава независима отъ задачитѣ на морала. Изкуството се задоволява да разкрие скрититѣ области на душата ни. Художникътъ постига тази задача, като се вдълбочава въ собствената си индивидуалность, а сждътъ, който произвежда върху своето „азъ“, е дѣло не вече на художника, а на човѣка.

Ат. Илиевъ

Въ Англия сжществува едно общество, наречено „Kipling Society“, чиито членове се занимаватъ съ изучване творчеството на писателя Рудиярдъ Киплингъ. Обществото устройва лекции за бележития писатель, събира библиографиченъ материалъ и е издало първия номеръ отъ „The Kipling Society“.

ЧЕРНО МОРЕ

Като сънь тия кораби странни пжтуватъ
по море, и зелената грива блести,
отминаватъ брѣга на детински мечти.
— Любовьта, може би, те враждебно целува.
Любовьта, може би, тукъ безумно цъвти.

Отдѣли се отъ тѣхъ и при мене ела
да се срещнемъ сами съ неизгледното чудо.
Този ясенъ просторъ, този пжтъ изумруденъ,
този день е единъ, той минава съ крила,
този день изведнажъ е отъ Бога разбуденъ.

Ето виждашъ ли тамъ, дето смжтно изчезва —
скоро то ще избѣга отъ тебе навѣкъ.
Може вѣтърътъ скоро да почне. И екъ
вече иде, разбужда той старитѣ бездни.
Ето вѣтърътъ — стжпки безумни снове.

Азъ поселихъ душа си у тебе, море,
и не плаши ме днесъ разлюлѣната мачта,
нито вѣтърътъ твой, нито бездната мрачна.
Ето вѣтърътъ вие се — гладенъ орелъ —
ето въ здрача потъва и сетнята мачта.

Ето пакъ твойта смърть е при тебъ, Капитане!
И дочуй какъ попжтния вѣтъръ зове:
— Азъ съмъ тукъ, братъ на всичкитѣ зли вѣтрове.
Построявай за утре въвъ броня вковани,
броненосци на свойта любовь построи.

— Приготви мойта гибель на Черно море,
що играе безспиръ, що отъ дъно се мѣта.
Азъ поселихъ душа си у тебе, море,
тази сжща душа: щомъ полюби — тя мре.
Любовьта ми е тукъ и безмѣрна, и свята,

тя е сънь — тѣзи кораби сънни изчезватъ
по море и зелената грива блести.
Тя е тукъ на брѣга на детински мечти,
тя заспива — звезда върху старитѣ бездни.
Любовьта ми, душа, тукъ безумно цъвти.

Иванъ Хаджи Христовъ

Сергей Маковски

ЗАЩО ВАРВАРСТВОТО на ЕКСПРЕСИОНИЗМА НЕ Е ПРИМИТИВЪ

Като всѣко израждане и съвременната подивялость означава край, а не начало, не детски лепетъ, а старческо заекване. И съ това сжществено се отличава отъ изкуството на дивацитѣ, на което външно подражава, но отъ което стои по-далече отъ всичко. Изкуството на дивацитѣ е *примитивъ*. Съ този не съвсемъ точенъ терминъ ние наричаме това състояние на изкуството, когато още не развито и дори назаченато, то заключва въ себе си нѣкаква недиференцирана *пълнота отъ духовна изразителность*. Религията, моралътъ, битътъ, цѣлото чувство на животъ и на свѣтъ, се претворява наивно отъ примитива въ наивна художествена форма, пълна като свещенъ съсждъ съ творчески недоизречености.

Примитивното изкуство е всѣкога дълбоко съдържателно. Колкото е по-примитивно, толкова е по-съдържателно. Ето защо, въ това първоначално изкуство липсва още „изкуството като намѣрение“. Има култъ, фетишъ, магия, суевѣрие, вълшебство — не естетика. Икона, а не картина; не статуя, а идолъ. Но тъкмо въ отсжтствието на естетическо намѣрение има неподражаема сила. Тъкмо въ тази неформална, а вжтрешна иносказателна значителность е обаянието на примитива. Въ него всичко е строго последователно, иератично. Нѣма нищо отъ прищѣвката, нищо „за красотата“. И ведно съ това, отъ тукъ иде онази красота, на която се любуваме ние, праправнуцитѣ. Защото човѣшкиятъ духъ, въплотилъ се въ образъ, въ изобразителна форма, изпълнилъ формата съсъ своя възторгъ, съсъ своето страдание, съсъ своитѣ надежди, съсъ своето богопознание — е духътъ на твореца, заключилъ себе си навѣки въ глината, камъка, дървото, звука, краската; той живѣе въ вѣковетѣ и превръща въ красота: глината, камъка, дървото, звука и краската.

Примитивътъ е наситенъ съ духовность, съсъ забравената истина за древния човѣкъ и неговия древенъ свѣтъ: всички особени черти на примитива, всички странности и уродства иматъ дълбокъ смисъль. Когато дивакътъ изобразява богинята на плодородието въвъ видъ на жена съ увиснали гърди, то е негова истина. Когато дивакътъ прикрепя непомѣрно голѣми глави на фетишитѣ-демони, то е негова истина: съ размѣра на главата е подчертано преобладанието на духовнитѣ, свърхестественитѣ сили надъ плътскитѣ, физическитѣ. Когато дивакътъ, въ старанието си да извика съ изображението чувство на ужасъ (на истински, нужденъ нему ужасъ), измисля фантастически военни маски, то е негова истина. Когато дивакътъ, чието религиозно чувство е сложено изцѣло върху суевѣренъ страхъ, магйосничество и вещерство, изрѣзва отъ дърво и изсича отъ камъкъ изюдени уроди, многоржки страшилища, рогати, озжбени джуджета и великани, демонолики звѣрове и звѣролики демони — то е негова истина, то е примитивъ. Но когато сжщитѣ голѣми глави и страхотни подробности се заематъ отъ съвременния художникъ, който ни на косъмъ не вѣрва въ магйосничество, въ първобитни космогонии, заематъ се само за това, защото той — съвременниятъ художникъ — се е преситилъ отъ поразвитата форма, защото чернокожата екзотика и грубость сж онѣзи силни срѣдства, които му сж нужни за възбуждане на художественото апетитъ, защото му *се нрави* тази праволинейна грубость като грубость, и уродството като уродство, като търсене „простота на формата“; тогава, разбира се, всичко става лъжа, извращение, старческо слабоумие. Тогава имаме на лице упадъкъ, естетическо кривене. Не примитивъ, а наопаки *ултиматив*ъ, най-крайно епигонство. Като изобразяватъ своитѣ каменни и дървени жени-чудовища и проповѣдватъ огрубяване и опростяване на формата по образци, създадени въ оная връсть на човѣчеството, когато то е още живѣло повече съ инстинкта отколкото съ разума, екстремиститѣ творятъ изкуство, задъ което, по-далече отъ което, изъ което може да има само гибель за изкуството, отказъ отъ изкуството, самоубийство на изкуството.

Прев. А. Д.

Изъ живота на Гоголь

Малцина само знаятъ, че Гоголъ е билъ известно време професоръ по история въ Петербургския университетъ. Като професоръ, той се е наричалъ Гоголь Янковски, докато книгитѣ си е подписвалъ само съ името Гоголь. Студентитѣ — между които се е намиралъ и младиятъ Тургеневъ — не подозирали, че най-скучниятъ професоръ въ университета е сжщевременно и единъ отъ най-бележититѣ руски писатели. „Историкътъ“ Гоголъ е ималъ твърде оскждни познания изъ областьта на материята, която е преподавалъ отъ университетската катедра. Тургеневъ, напримѣръ, разказва, че той се явявалъ на изпити съ превързано лице и се оплаквалъ отъ зжбоболъ, само за да избѣгне задаването на въпроси. Неговиятъ асистентъ е вършилъ това, а Гоголь се е задоволявалъ само съ преценката на отговоритѣ.

Презъ живота си Гоголь е билъ истински чудакъ. Той не можелъ да понася голѣмитѣ общества, хвалбитѣ и любезноститѣ. Следъ премиерата на неговия „Ревизоръ“, въодушевена и ентусиазирана публика потърсила автора, ала той билъ изчезналъ отъ ложата си. Оказало се, че въ сжщото време Гоголь стоелъ скритъ въ близката квартира на единъ приятель. Сжщата вечерь излѣзло първото издание на „Ревизоръ“ и неговиятъ приятель му вржчилъ първия екземпляръ съ думитѣ: „Ето твоята рожба“. Гоголь разкжсалъ книгата, хвърлилъ я на земята и почналъ да я тъпчи съ нозе. На следния день той обяснилъ въ дирекцията на театра, че „не можалъ да се яви предъ публиката, защото се почувствувалъ внезапно боленъ“.

Гоголь изкарвалъ прехраната си съ литературенъ трудъ, което ще рече: билъ беденъ. Отъ Римъ, гдето работѣлъ надъ „Мъртвитѣ души“, той писалъ до приятеля си и поета Жуковски въ Петербургъ: „Невѣроятно изглежда, че въ наше време единъ писатель може да гладува“. Жуковски показалъ писмото на царя, следъ което последниятъ отпусналъ на Гоголь една сума отъ 5000 рубли.

Седемнадесеть години е писалъ Гоголь „Мъртвитѣ души“, чиято фабула (както и оная на „Ревизоръ„) е подсказана отъ Пушкина. Тази своя творба той е преписалъ и преработилъ саморжчно осемь пжти. Ала когато готовиятъ ржкописъ билъ представенъ на цензурата за одобрение, последната въ никакъвъ случай не искала да разреши печатането му. Причинитѣ за това били три. Първо: съчинението носѣло надсловъ „Мъртви души“, а една душа не можела да бжде никога мъртва — душата е безсмъртна; второ: Чичиковъ плащалъ по $2^1/_2$ рубли за душа, когато християнската душа не можела да се продава на такава низка цена; трето: приключенията на героитѣ можели да послужатъ като лошъ примѣръ въ Русия, а въ чужбина — да опетнятъ доброто име на руското дворянство. Едва следъ дълги усилия, Гоголь сполучилъ да издействува свободното издаване на книгата си.

Втората часть отъ „Мъртвитѣ души“ била готова вече за печатъ. Но Гоголь не се решавалъ да я издаде. Наскоро преди смъртьта си, на 24 февруарий, въ три часа презъ нощьта, той събудилъ слугата си и му заповѣдалъ да запали камината. Сетне взелъ ржкописа, прекръстилъ се и го хвърлилъ въ огъня. Слугата почналъ да плаче. „Не плачи“ казалъ му Гоголь, „не плачи, азъ зная какво правя!“

Гоголь е билъ болнавъ и подозрителенъ: винаги му се струвало, че е окржженъ отъ земни и свърхземни врагове. Още въ детинството той е ималъ видения, слушалъ е понѣкога странни гласове и до последния си часъ е вѣрвалъ въ сжществуването на дявола. Едно интересно психологично изследване върху мистиката на Гоголь дава Мережковски въ своята книга „Гоголь и дяволътъ“.

На смъртното си легло, той е билъ измжчванъ отъ лѣкаритѣ, защото не искалъ да се лѣкува. Характерни за тогавашното му душевно състояние сж следнитѣ нѣколко реда, които той е написалъ съ треперяща ржка преди смъртьта си: „Господи, бжди милостивъ, свържи отново дявола съ таинствената сила на Разпятието“.

Това е казалъ Гоголь — великиятъ руски стилистъ и мистикъ, когото мнозина опредѣлятъ само като „единъ отъ голѣмитѣ хумористи на Русия“.

ПЕТЪРЪ РАЙЧЕВЪ

Петър Райчевъ дохажда всѣка година все по-съвършенъ: съ онази страстна свѣтлина въ гласа, съ хилядитѣ съвършенства на интонирането, съ онази драматична тръпка, която разкрива душата въ учената игра на пръвъ любовникъ. Той познава сложното изкуство, гдето ритъмътъ на мелодията съвпада съ жеста на ржката и устрема на походката; той дава линията на изисканата поза, за да я повтори съ израза на гласа си: съ онова скрито декоративно чувство, което води действието отъ гласъ въ движение и отъ движение въ чувство. — Така Петъръ Райчевъ следва традициитѣ на класичната

оперна игра, по-скоро италианска, отколкото френска, съ онова патетично начало на Герой, горещъ и гордъ, съ условното подчъртаване на напрегнатия жестъ, съ широката линия на размаха, съ неукротимото експандиране на чувствата. Ала той знае да бжде безукоренъ и гъвкавъ, съ вглжбения жестъ на Хидалго, съ скритата грация на влюбения, съ тайната на блѣскавата неподвижность, за да стане едно пѣяще петно средъ тържествената и тежка рамка на сцената, отнесенъ въ тъмната сждба на хилядитѣ загиващи герои всѣка вечерь.

— И ето, и тази година Петъръ Райчевъ ни донася образа на Непостижимия, винаги познатъ и винаги новъ — и миналъ презъ споменитѣ на годинитѣ, неговиятъ гласъ ни опива отново, като разискрено и силно вино.

Ч. М.

ЛИТЕРАУРНИ ИНОСКАЗАНИЯ

НА „ЗЛАТОРОГЪ“:

Една жадна врана намѣрила едно гърне пълно до половината съ вода, но не могла нито водата да стигне, нито гърнето да прекатури. Напущала прочее, малки камъчета съ човката си, и тъй водата се издигнала, и тя се напила.

НА „РАЗВИГОРЪ“:

Нѣкой отишелъ на гости у единъ философъ и бърборилъ много. Като тръгналъ да си върви, гостътъ рекълъ: „Сигурно ти дотегнахъ съ разговора си.“ „О, не“, отвърналъ му философътъ, „азъ не те слушахъ.“

НА „ХИПЕРИОНЪ“:

Едно магаре, натоварено съ соль, минавало презъ една рѣка. Препънало се и, като се изправило следъ малко, видѣло, че товарътъ му билъ олекналъ, защото сольта се стопила на половина. Други пжть то било натоварено съ вълна и като газило пакъ презъ рѣката, легнало да му олекне. Но вълната се напоила и нещастното животно се удавило.

ВАСИЛЪ ЛЕВСКИ - ДЯКОНЪТЪ
БИОГРАФИЯ
*
ОТЪ Д-РЪ ИВ. КЛИНЧАРОВЪ * ЦЕНА 30 ЛЕВА
Доставя Печатница „РОДОПИ“ - София, Царь Самуилъ, 50

РАЗНИ

Редакцията честити Възкресение Христово на всички абонати и читатели на в. „Стрелецъ“.

Художникътъ Максъ Мецгеръ откри на 17 т. м. изложбата си въ малкия салонъ на Градското казино. За мнозина неговитѣ картини ще будятъ недоумение, особено за доморослитѣ критици; въ сжщность тѣ сж отражение на едно изкуство, което на западъ е нормално. Максъ Мецгеръ настжпва въ проблемата на новото изкуство съ едно колоритно вглжбяване, каквото малцина у насъ иматъ; той разрешава линия и форма съ средствата на чистата живопись, опитва техниката на акварела, температа и маслените бои въ тѣхната тонална изразность, търси да моделира съ баграта пространствени зависимости. Нѣкои картини криятъ въ себе си сложни и мжчни разучвания, навсѣкжде личи сигурна академична подготовка, твърде личенъ и култивиранъ вкусъ, едно широко и елементарно виждане. Максъ Мецгеръ си служи съ експресионистичната техника на своя учитель — проф. Шинереръ —, ала съ едно силно чувство за монументалность и съ едно подчъртаване на маситѣ, което достига до яка и елементарна заключеность. Тъй картинитѣ му, вмѣсто въ Градското Казино, биха намѣрили своето истинско мѣсто въ изложбата на Neuer Secession въ Мюнхенъ: тамъ тѣ сигурно ще бждатъ оценени.

Ч. М.

По случай свършването на командировката си отъ Министерството на народното просвѣщение, съ която допълня дългогодишнитѣ си изучвания на Рила — както казва поканата — въ художествено отношение, художникътъ *Хр. З. Йончевъ — Крискарецъ* е наредилъ изложба въ салона за декоративна живопись на художествената академия. Изложбата се откри на 17 т. м., Врънбица, и изненадва съ едно рѣдко вглжбяване въ природата. Въ единъ отъ иднитѣ броеве ще помѣстиимъ статия за художника Хр. З. Йончевъ—Крискарецъ и репродукции отъ картинитѣ му.

Изтокъ. Излѣзълъ е 59 брой на седмичникъ „Изтокъ“, който до скоро бѣше органъ на литературния кржгъ „Стрелецъ“, но биде напустнатъ отъ насъ. Въ една бележка на стр. 4 редакцията на „Изтокъ“, като проси извинение отъ читателитѣ си за голѣмото закъснение на 59 брой, обяснява защо този брой излиза едва сега. Въ обяснението сж казани твърде ласкави думи за членоветѣ на нашия литературенъ кржгъ и неговия новъ седмиченъ органъ „Стрелецъ“: „Великолепнитѣ имена, които красѣха колонитѣ ни, напустнаха, съ нѣкои изключения, „Изтокъ“ и почнаха да издаватъ новъ седмичникъ. Литературниятъ кржгъ „Стрелецъ“ си има сега свой органъ, нареченъ сжщо „Стрелецъ“, на чийто интересенъ първи брой мнозина сж имали вече удоволствието да се любуватъ. Ние му пожелаваме успѣхъ и го препоржчваме, както на нашитѣ четци, тъй и на всички други, които следятъ развоя на младитѣ ни литературни сили и се интересуватъ отъ общото ниво на родната ни белетристика“. Този ласкавъ отзивъ е явление необикновено за нашата литературна действителность, въ която, при раздѣла на сътрудници отъ едно списание или вестникъ настжпватъ остри разправии, ругатни и клевети. Въ бележката стои: „При други условия, въ по-раншни години, подобно дѣлене би означавало разкжсване на едно живо тѣло. Днесъ обаче, въ годината 1927 сл. Хр., и при особното психологическо състояние на българското общество, това размѣстване въ щаба на сътрудницитѣ ни има значението на едно роене. И двете страни излѣзоха по-силни отъ преходното положение. Друго, яче не може да бжде сега, когато въ срѣдата на партии, духовни, общества литературни кржгове, социално-етични групи, се наблюдава кипежа на една смислена диференция, когато всѣко сдружение се оформява въ съзнателна часть съ строго опредѣлени функции отъ единъ голѣмъ живъ организъмъ. Ние излизаме изъ небулознитѣ мъглявини на хаоса и влизаме въ първия стадий на съзнателнитѣ културни общества“. Като отбелязваме това вѣрно тълкуване на нѣщата, считаме за нуждно да изкажемъ още веднажъ благодарностьта си на г. *Теодоръ Милевъ*, редактора и стопанина на „Изтокъ“, загдето даде възможность на групата ни да има свой органъ въ продължение на шесть месеца (окт. 1926 до мартъ 1927). „Изтокъ“ престава да бжде листъ за литературенъ и художественъ животъ, какъвто е нашиятъ органъ „Стрелецъ“. Въ бележката е казано: „При тѣзи условия „Изтокъ“ ще третира въпроси отъ предимно общественъ характеръ. Въ страницитѣ ще пулсира по-силно нашиятъ и чуждъ животъ въ психологическитѣ си и социални корени, а заедно съ това ще се продължи насоката отъ първата годишнина на седмичника ни: ще държимъ нашето общество въ връзка съ новитѣ и здрави идеи отъ всички духовни области на културния западъ, за да подготвимъ, отъ наша страна, до колкото е възможно, чрезъ застжпване втория терминъ, реализирането на благородния лозунгъ на кржга на „Стрелецъ“: приобщаване на родното съ чуждото.“

Едно обяснение. Въ бр. 254 на „Развигоръ“ е помѣстена следната бележка, насочена срещу литературния ни кржгъ: „Изповедь“, разкази отъ Панчо Михаиловъ, за които нашия сътрудникъ получи премия отъ Министерството на просвѣщението, не е издание на „Акация“, както съобщи „многоцвѣтния“ органъ на „Стрелцитѣ“, а издание на книгоиздателство „Право“. Трѣбваше малко повече добросъвестность при съобщения, които уврежда интереситѣ на издателствата“. По поводъ на това, редакцията на „Стрелецъ“ счита за необходимо да изтъкне, че подобно съобщение въ седмичника ни не е давано. Както въ първия, тъй и въ втория брой ние дадохме на четвърта страница единъ списъкъ подъ заглавие „книги на литературния кржгъ „Стрелецъ“, съ забележка „Всички книги могатъ да седоставятъ отъ книгоиздателство „Акация“ ул. Витошка, 19 — София“ — никжде обаче не сме съобщили, че книгата на Панчо Михайловъ, членъ на литературния кржгъ „Стрелецъ“, е издание на „Акация“, както не сж издания на „Акация“ и други отъ изброенитѣ въ списъка книги, като „Огнената птица“ отъ Св. Минковъ (издание на „Родопи“), „Царкинята на съня“ (издание на „Хиперионъ“), и пр.. Въ случая книгоиздателство „Акация“ поема само грижата да продава книгитѣ на литературния кржгъ „Стрелецъ“, независимо отъ това, кой ги е издавалъ, а що се отнася до „Изповедь“ на Панчо Михайловъ, издадена отъ книгоиздателство „Право“ — да продаде само ония екземпляри, които авторътъ Панчо Михайловъ е получилъ отъ книгоиздателство „Право“ и е свободенъ, като своя собственость, да ги дава за продажба комуто ще. Това книгоиздателство „Право“ знае много добре, и не биваше да ни обвинява въ недобросъвестность.

Редакцията на сръбското списание „Летописа Матица Српска“ въ Нови Садъ е изпратило до различни наши писатели писмо, съ което моли да се изкажатъ по два въпроса: 1. Сте ли по принципъ за една взаимна акция за културно и книжовно сближение между сърбитѣ, хърватитѣ и словенцитѣ отъ една страна и българитѣ отъ друга? и 2. Кой начинъ считате за най-предпочтителенъ при днешнитѣ условия? — Отговоритѣ си редакцията щѣла да печати въ списанието.

Българинъ — професоръ въ Америка. Малцина знаятъ, че единъ българинъ е професоръ по философия въ The Rice Institute. Това е г. Д-ръ Радославъ А. Цановъ, р. 1886 год. въ Самоковъ, авторъ на множество философски студии, измежду които и неговата голѣма книга отъ 418 стр. върху проблема за безсмъртието — студии върху личностьта и нейната стойность (*R. A. Tsanoff*, Professor of Philosophy the Rice Institute — The Problem of Immortality. Studies in Personality and Value. New Jork. The Macmillan Company 1924). За тази работа, цитирана често отъ учения свѣтъ, се написаха ласкави отзиви въ редица английски и американски списания и вестници, като „Atlantic Monthly“, „North American Review“ „Yale Review“, „Oberlin Alumni Magazine“, „Mind“, „London Times Literary supplement“ и др.. Въ книгата се разглеждатъ редица интересни въпроси, между които „материализъмъ и безсмъртие“, „множествеността на личнитѣ сжществувания“, „учението на вѣчния възвратъ“, „позитивистичното безсмъртие“, „сждбата на личностьта въ най-новата идеалистична философия“, „песимизъмъ и безсмъртие“ и др.. Г-нъ Цановъ е единъ отъ най-популярнитѣ професори на университета, и годишникътъ, който сж издали студентитѣ за 1925 г., е посветенъ нему: „Посвещаваме този десети томъ „Campanile“ на Радославъ Андрея Цановъ, чиито заслуги за напредъка на науката сж допринесли толкозъ за развитието на нашия университетъ, колкото и за популярностьта на името му. За неговата ученость ние го уважаваме; отъ неговитѣ успѣхи като човѣкъ на перото ние се възхищаваме; зарадъ въодушевението, съ което ни изпълня като преподаватель по философия ние му посвещаваме този годишникъ“ Г-нъ Цановъ е авторъ на единъ романъ изъ македонския животъ „The Pawns of Liberty“ (заложницитѣ на свободата), достъпенъ въ Америка.

Археоложко старание. Prof. Delabarre отъ Броунския университетъ работилъ усилено цѣли 13 години и прочелъ 600 тома книги, за да може да разчете 8 загадъчни думи, отнасящи се до едно приключение преди 400 години. Таинствениятъ надписъ билъ издълбанъ въ една скала и гласялъ: „Miguel Cortereal. 1511. V Dei Hic. Dux. Ind.“ Професорътъ разчелъ така тия думи: „Miguel Cortereal; 1511. Станахъ тукъ по Божия воля главатарь на индийцитѣ.“ Miguel Cortereal тръгналъ въ 1502 г. да дири брата си Gaspar съ корабъ и така попадналъ въ Америка.

Роменъ Роланъ „Ame Enchantée, mère et fils“ е името на новия романъ отъ Роменъ Роланъ, издаденъ въ два тома отъ парижкото издателство Albin Michel.

Негърътъ Рене Маранъ, който получи Гонкуровата премия презъ 1922 год. за своята книга „Батуала“, е издалъ новъ романъ: „Djuma chien de brousse“.

Книги на литературния кржгъ „Стрелецъ“

Чавдаръ Мутафовъ — Дилетантъ, романъ. Цена 40 лв.

Чавдаръ Мутафовъ — Покерътъ на темпераментитѣ. Цена 5 лв.

Аура (Ас. Златаровъ) — Цвѣтя за него, поема, 4-о издание. Цена 20 лева.

Аура — Пѣсень за нея, поема: 4-о издание. Цена 20 лв.

К. Гължбовъ — Животъ, истина, творчество, литературни опити. Цена 16 лв.

К. Гължбовъ — Царкинята на съня, фантастиченъ разказъ. Цена 10 лв.

К. Гължбовъ — Упадъкътъ на западната култура споредъ Шпенглеръ. Цена 10 лв.

Ат. Илиевъ — Физиономията на българина и проблемата за родното. Цена 6 лева.

Св. Минковъ — Огнената птица, разкази. Цена 15 лв.

Панчо Михаиловъ — Изповѣдь, разкази. Цена 20 лв.

Панчо Михаиловъ — Праздникътъ на параклиса, разказъ. Цена 5 лв.

Д. Пантелеевъ — Стрелецъ, стихотворения. Цена 10 лв.

Г. Караивановъ — Иманяри, стихотворения. Цена 10 лв.

Г. Караивановъ — Анатема, стихотворения. Цена 12 лв.

Г. Караивановъ — Пжть, стихотворения. Цена 10 лв

Ат. Далчевъ — Прозорецъ, стихотворения. Цена 15 лв.

Ив. Мирчевъ — Есенна флейта, стихотворения. Цена 20 лв.

Ив. Мирчевъ — Елегии. Цена 20 лв.

Ив. х. Христовъ — Гибель, стихотворения. Цена 15 лв.

Всички книги могатъ да се доставятъ отъ книгоиздателство „Акация“, ул. Витошка, 19 — София.

Картинитѣ: *Христосъ Възкресе*, гравюра на дърво и *Цвѣтя* — темпера, стилизация на мотиви отъ самоковски майстори, сж отъ художника **Вас. Захариевъ.** Портретътъ на *Петъръ Райчевъ* скица съ креда, е отъ художника **Ат. Тасевъ.**

ИЗЛѢЗОХА ОТЪ ПЕЧАТЪ:
ОГНЕНАТА ПТИЦА
РАЗКАЗИ ОТЪ СВЕТ. МИНКОВЪ
ИЗЯЩНО ИЗДАНИЕ
ЦЕНА 15 ЛЕВА
ЩО ВИДѢХЪ ВЪ МОСКВА
ПЖТНИ БЕЛЕЖКИ И ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТЪ АНРИ БЕРО
ЦЕНА 40 ЛЕВА
ИЗДАВА: ИЗДАТЕЛСТВО И ПЕЧАТНИЦА „РОДОПИ“ - СОФИЯ, УЛ. ЦАРЬ САМУИЛЪ, 50